SCIENCE PROBLEMS.UZ
ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 9 (3) - 2023

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I9Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 9 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати
Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Mamajonov Rahimjon Akramovich
"VII-VIII ASRLARDA ARAB XALIFALIGI ISTILOSIGA QARSHI KURASHDA MAHALLIY HUKMDORLARNING O'RNI VA ROLI" MAVZUSIGA OID INGLIZ TILLI TADQIQOTLAR TAHLILI 10-16

Облобердиев Жасурбек Косим угли
МЕРЫ НАКАЗАНИЯ, ПРИМЕНЯЕМЫЕ В БУХАРСКОМ ЭМИРАТЕ В КОНЦЕ XIX - НАЧАЛЕ XX ВВ 17-22

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Турсунов Бекмухаммад Омонович
МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ БАҲОЛАШНИНГ МЕЗОН ВА КЎРСАТКИЧЛАРИ 23-34

Курпаяниди Константин Иванович
ИССЛЕДОВАНИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ЧЕРЕЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ РЕФОРМЫ 35-44

Ahmedov Shohjaxon
OʻZBEKISTONDA CHAKANA SAVDONI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 45-51

Кулибоев Азамат Шоназарович
БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ 52-62

Рўзиев Абдумалик Ортиғалиевич
МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РАҚАМЛАШТИРИШНИ БАҲОЛАШДА МИҚДОРИЙ ВА АХБОРОТ ТАҲЛИЛИ МЕТОДОЛОГИЯСИ 63-73

Abduraxmanova Shoxida Ravshanovna
TIBBIYOT MUASSASALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 74-80

Davronov Istamxoʻja Olimovich
MEHMONXONA XIZMATLARI RAQOBATBARDOSHLIGI VA SIFATINI BAHOLASH USULLARI 81-86

Маматов Бахадир Сафаралиевич
ҲУДУДЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯВИЙ МУҲИТ ЖОЗИБАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ МАСАЛАЛАРИ 87-96

Шолдаров Дилшод Азимиддин ўғли
КАМ ТАЪМИНЛАНГАН ОИЛАЛАР УЧУН НАФАҚА ВА МОДДИЙ ЁРДАМ ТАЙИНЛАШ ВА ТЎЛАШ ТАРТИБИ 97-104

Баратов Махсудали Назиралиевич
МИКРОМОЛИЯВИЙ ТАШКИЛОТЛАР ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 105-116

Ergashev Islom Ismoilovich
KESKIN RAQOBAT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI 117-127

Қодиров Азизжон Анварович
ЎТИШ ИҚТИСОДИЁТИ МАМЛАКАТЛАРИДА ЭКОТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ АМАЛИЁТИ 128-136

Эшонкулов Акмал Кудратович
ПРОБЛЕМЫ ПРОВЕДЕНИЯ АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 137-142

Астанов Шерзод Рустамович
ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИНВЕСТИЦИОН ЛОЙИҲАЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШНИНГ ТАШКИЛИЙ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 143-150

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Abdullayev Ibodulla Abdullayevich
YOSHLARNI MILLIY G‘URUR RUHIDA TARBIYALASHDA OILA VA OILAVIY QADRIYATLARDAN UNUMLI FOYDALANISH USULLARI 151-155

Turabova Sevara Kattaqulovna
BAHS–MUNOZARALARDA QO‘LLANILADIGAN TUZOQLAR VA MANIPULYATSION (SPEKULYATIV) USULLAR 156-164

Alimatova Nargis Abduxalilovna
BARQAROR RAQOBAT USTUNLIGI-RAQOBATBARDOSHLIK OMILI 165-174

Allayarova Marhabo Mavlonovna
UCHINCHI RENESSANS DAVRIDA YOSHLAR BADIIY IJODINI RIVOJLANTIRISH ZARURIYATI 175-179

Рахманов Баҳодир
СИНЕРГЕТИК ТАФАККУР: ФАЛСАФИЙ МЕРОСИМИЗНИ ТАДҚИҚ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ 180-186

Abdiraxmanov Muzaffar Zaripbayevich
ABU ALI IBN SINONING XORAZM MA’MUN AKADEMISIDAGI FAOLIYATI 187-191

Mirzaxalov Xojiakbar Tajibayevich
JAMIYATDA GENDER TENGLIGI MUAMMOSINING IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLILI 192-197

Azimov Ashirali Mehmonboyevich
XOTIN-QIZLAR GENDER MA’RIFATINING IJTIMOIY BARQARORLIKKA TA’SIRI 198-202

Azimov Sherzod
PHILOSOPHICAL REFLECTION ON THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF SPORT IN SOCIETY 203-207

Абдурахмонович Хасан Иброхимович
ЎЗБЕКИСТОНДА ЁШЛАР ИННОВАЦИОН ТАФАККУРИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ 208-216

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Kuliyeva Dilshoda Alijon qizi
QUMAN TOPISHMOQLARINING OʻZBEK FOLKLORIDAGI PARALLEL SHAKLLARI 217-223

Тешабаева Дилфуза Муминовна, Абдухалилова Гулбаҳор Карабаевна
ТУРИЗМ СОҲАСИГА ОИД СЎЗ ВА ИБОРАЛАРНИ ПРЕФИКСЛАР ЁРДАМИДА ЯСАЛИШИ 224-230

Abdinazarov Uktam Qushoqovich
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDA GIPPOLOGIK TERMINLARNING LINGVISTIK TADQIQI..231-236

Axmedova Shaxodat Maxmutovna
OʻZBEK XALQ PAREMALARIDA SHIFO KONSEPTINING IFODALANISHI..........237-241

Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich
JAHON TILSHUNOSLIGIDA PAREMALAR TADQIQI 242-246

Vositov Otabek Toxirjonovich
TABIATNING ATMOSFERA HODISASI UMUMIY MA’NOSI VA LEKSIK SEMANTIK GURUHLARNING STRUKTURAL XUSUSIYATLARI 247-253

Нодир Раҳматуллаев
НАЗАР ЭШОНҚУЛ НАСРИДА ШАРПА АРХЕТИПИНИНГ ТАЛҚИНИ 254-260

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Мамасобиров Давронбек Эрназарович
ВАТАНДОШЛАР БИЛАН ИШЛАШ: ҚИЁСИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛ 261-270

Urakov Djahongir Rajabovich, Sharipovasror Safar o’g’li
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUN HUJJATLARIDA FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARNING HUQUQIY ASOSLARI 271-276

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna
OLIY TIBBIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARI HISSIY-KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH 277-281

Umarova Zaxro Abduraxim qizi
TALABALAR MUSTAQIL TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHDA NOSTANDART FIKRLASH (THINKING OUTSIDE THE BOX) NING ROLI 282-287

Kadirov Ramz Turabovich
TALABA-AKTYORLARNING SAHNA NUTQIGA OID BILIM VA KOʻNIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISHNING SPETSIFIK TEXNOLOGIYALARI (DARS JARAYONIDAGI MASHGʻULOTLAR MISOLIDA) 288-295

Khabiba Madaminovna Jurabekova
THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF LISTENING IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN RUSSIAN LESSONS 296-302

Nishonov Akmal Obidovich, Xamrakulov Xamidullo Turgunboyevich
KLASTERLI O‘ZARO TA’SIR SHAROITIDA INFORMATIKA O‘QITUVCHILARINING MALAKASINI OSHIRISH JARAYONINI MODELLASHTIRISH MASALALARI 303-310

Ergashev Murodbek Ikromovich
MUSIQA TA’LIMIDA O‘QUVCHILARNING KREATIV VA IJTIMOIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING MAVJUD IMKONIYATLARI 311-316

Utkirov Nusrat Kamilovich
BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHNING KASBIY-PEDAGOGIK KOMPETENTLI TA’MINOTINI RIVOJLANTIRISH 317-322

Yulbarsova Xurshida
BO‘LAJAK SOTSIOLOGLARDA IJTIMOIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK JIHATLARI 323-329

Baychayev Fazliddin Xusenovich
BO‘LAJAK KON-METALLURGIYA SANOATI MUTAXASSISLARINING ELEKTROSTATIKAGA OID NAZARIY BILIMLARINI MUSTAHKAMLASH 330-335

Muminov Ulmas Ravshanqulovich
O‘ZBEKISTONDA “MAHALLA INSTITUTI” NING MAHALLIY O‘Z-O‘ZINI BOSHQARISH – ORGANI SIFATIDA SHAKLLANISHI, UNING HUQUQIY ASOSLARINI YARATILISHI 336-341

Tajibayeva Ma’mura Tojidinovna
AJDODLARIMIZ PEDAGOGIK TA’LIMOTLARINI O’RGANISH ASOSIDA TALABALARDA G’OYAVIY DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISH 342-346

Askarova Zulayxo
BOSHLANG‘ICH TA’LIM JARAYONIDA O‘QUVCHILARNING FIKRLASH DARAJASINI ANIQLASHDA INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH SAMARASI 347-352

Akhmadjonova Diyora Dilshod qizi
EXPLORING THE EFFECTIVENESS OF TEACHING THROUGH ONLINE PLATFORMS 352-362

Jumaniyazova Go‘zal
OLIY O‘QUV YURTI TALABALARINI PIRLSGA YO‘NALTIRILGAN TOPSHIRIQLARNI TAYYORLASHGA O‘RGATISH METODIKASI 363-367

Хусаинова Лейла Юнусова
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ОБУЧЕНИИ ФОНЕТИКЕ: ТЕХНОЛОГИИ И МЕТОДЫ 368-373

Xudayberganov G‘ayrat Quranboyevich
MATEMATIK KREATIV TAVSIFDAGI MASALALARNING BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA KREATIV FIKRLASHINI FANLARARO ABSSESSIAL VA ORDINATAL BOG‘LAB SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI VA ROLI 374-379

To‘xtasinov Muhammadjon
PEDAGOGLAR KASBIY KOMPETENLIGINI OSHIRISHDA UZLUKSIZ METODIK XIZMATNING O‘RNI 380-384

Eshnazarov Murod Karimovich
GERMENEVTIK YONDASHUV ASOSIDA TA`LIM MAZMUNINI RIVOJLANTIRISH
IMKONIYATLARI 385-391

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 9 (3)-2023.
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

09.00.00- Фалсафа фанлари

Azimov Ashirali Mehmonboyevich
Andijon davlat tibbiyot instituti
Ijtimoiy gumanitar fanlari kafedrasi oʻqituvchisi

XOTIN-QIZLAR GENDER MA'RIFATINING IJTIMOIY BARQARORLIKKA TA'SIRI

Annotatsiya. Muayyan davrdagi taraqqiyot bosqichi faqat shu bosqich uchungina xos boʻlgan talablarni ilgari suradi. Ushbu talablar rivojlanishning muayyan darajasiga erishganlikni belgilab beruvchi mezon hamda koʻrsatgich mohiyatiga ega boʻladi. Ayni paytda taraqqiyot talablari uning oldida turgan va ma'lum darajaga erishish uchun toʻsiq boʻlayotgan muammolarni hal etishga qaratilgan boʻladi. Mazkur maqolada ayollar ma`rifatining ijtimoiy-siyosiy ahamiyati haqida fikr yuritiladi. Shu bilan birga, xotin- qizlarning ijtimoiy institut sifatida davlat va jamiyatdagi oʻrni, ma'naviy xavfsizligini ta'minlash jarayonidagi ahamiyati koʻrib chiqiladi.

Kalit soʻzlar: Gender, ma`rifat, barqarorlik, ayollar, siyosat, tenglik, islohot, metod.

Azimov Ashirali Mehmonboyevich
Andijan State Medical Institute
Teacher of the Department of Social Humanities

IMPACT OF GENDER EDUCATION OF WOMEN ON SOCIAL STABILITY

Abstract. A stage of development in a certain period puts forward requirements that are unique to this stage. These requirements will have the essence of a criterion and an indicator that determines the achievement of a certain level of development. At the moment, the demands of development will be aimed at solving the problems that stand in front of it and are an obstacle to reaching a certain level. This article discusses the socio-political significance of women's education. At the same time, the importance of women as a social institution in the process of ensuring their place and moral security in the state and society is considered.

Key words: Gender, enlightenment, stability, women, politics, equality, reform, method.

Азимов Аширали Мехмонбоевевич
Андижанский государственный медицинский институт
преподаватель кафедры социально-гуманитарных наук

ВЛИЯНИЕ ГЕНДЕРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЖЕНЩИН И ДЕВУШЕК НА СОЦИАЛЬНУЮ СТАБИЛЬНОСТЬ

Аннотация. Стадия развития в определенный период выдвигает требования, свойственные только этой стадии. Эти требования будут иметь сущность критерия и показателя, определяющего достижение определенного уровня развития. В настоящий момент требования развития будут направлены на решение задач, стоящих перед ним и являющихся препятствием для достижения определенного уровня. В данной статье рассматривается социально-политическое значение женского образования. При этом рассматривается значение женщины как социального института в процессе обеспечения своего места и нравственной безопасности в государстве и обществе.

Ключевые слова: Гендер, просвещение, стабильность, женщины, политика, равенство, реформа, метод.

DOI: https://doi.org/10.47390/SP1342V3I9Y2023N24

Kirish. Gender modernizm mahsuli boʻlib, nazariy va amaliy jihatdan rivojlanishda davom etayotgan hamda postmodern dunyoda yashab kelayotgan noyob fenomendir. U barcha ijtimoiy jarayonlarga, tarixiy taraqqiyotga modernizm ruhida, an'anaviylikni inkor etish nuqtai nazaridan yondashadi. Gender ta'limotining ijtimoiy-falsafiy mohiyati taraqqiyotni butkul noodatiy va nostandart qarashlar, tamoyillar tizimida koʻrib chiqishi va qayta baholashida namoyon boʻlib, falsafiy-metodologik jihatdan an'anaviy qarashlarning butun bir tizimiga qarshi oppozitsiyada turibdi. Xuddi mana shu holat gender muammosining nazariy-falsafiy kontekstda insoniyat oldida turgan dolzarb muammolardan biriga aylanganligini koʻrsatadi. Qolaversa u amaliyotda insoniyat taraqqiyotini harakatlantiruvchi asosiy va hal qiluvchi, har bir mamlakat uchun esa modernizatsiya jarayonining taqdirini belgilab beruvchi omilga aylandi. Butun insoniyat, mamlakatlar, insonlar taqdiri mana shu omilga bogʻliq boʻlib qoldi.

Adabiyotlar sharhi. Genderning jahonda, xususan Gʻarb dunyosida keltirib chiqargan salbiy oqibatlaridan kelib chiqib, mamlakatimizda gender munosabatlarni shakllantirish borasida ba'zi yoʻnalishlarni belgilab olish ham metodologik, ham nazariy-amaliy ahamiyatga ega.

Ijtimoiy hayotda gender munosabatlarni, xususan, gender tenglikni ta'minlash muhim prinsipial ahamiyatga ega. Aynan gender tenglik demokratik taraqqiyotga erishganlikning va fuqarolik jamiyati shakllanganligining muhim mezonlaridan biriga aylandi. Shuning uchun, "bugungi kunda postsovet makoni mamlakatlarida, shu qatori Markaziy Osiyoda gender muammosi murakkab ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy muammoga aylandi. Uni hal etish ijtimoiy hayotning barcha sohalarini barqarorlashtiradi, ularni muvaffaqiyatli modernizatsiya qilishga yordam beradi." [9] Biroq modernizatsiya sharoitida yoki undan boshqa holatlarda genderga barcha ijtimoiy muammolarning "kaliti" sifatida qarash, bizning fikrimizcha, bir tomonlamalik va soddalikdir. Muammoning murakkablik jihati shundaki, jamiyat hayotida gender munosabatlarni amalda shakllantirish kun tartibiga ogʻriqli savollarni qoʻymoqda. Aytish mumkinki, bunday savollarning markazida gender tenglik masalasi turibdi. Gender kontekstda va yuridik protsedurada masalaning mohiyati aniq. Biroq ijtimoiy barqarorlik kontekstida esa umuman boshqacha manzara namoyon boʻladi. Ushbu kontekstda gender tenglikni qanday tushunmoq va qanday qoʻllamoq kerak? Umuman ijtimoiy hayotga ushbu tenglikni yalpi va toʻliq joriy qilish kerakmi? Biologik farqlarga asoslangan, obyektiv tarzda amal qiladigan ijtimoiy munosabatlarning ba'zi sohalariga ham uni olib kirish shartmi? U oʻzi keltirib chiqargan muammolarni hal etishga qodirmi? Yoki gender Gʻarb boʻlmagan jamiyatlar (masalan, islom dini hukmron boʻlgan jamiyatlar) bilan kompromissga erisha oladimi? Bu kabi savollarga javob berish dolzarb ahamiyatga ega.

Bu borada Rossiyalik sotsiolog olima Svetlana Moor oʻzining "Zamonaviy jamiyatda gender tadqiqotlari" nomli maqolasida Angliyalik olima Betti Fridanning shunday fikrlarini keltiradi: " "Tenglik" prinsipi jamiyatni yolgʻon maqsadlarga yetaklab, erkaklar va ayollar oldiga bir-biriga oʻxshamagan, koʻpgina hollarda esa hal etib boʻlmaydigan vazifalarni qoʻyadi." [10]

Oʻzbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida xotin-qizlarning davlat va jamiyat hayotida tutgan oʻrnini oʻrganish asoslarini, islohotlarni rivojlantirish va yangi bosqichga olib

chiqishdagi keng imkoniyatlari, masalaning u yoki bu jihatlari O‘zbekistonlik va g‘arb olimlari, davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoevning ma’ruza va asarlarida, qolaversa, mamlakatimizda oila va jamiyat aloqalarini o‘rganishga xizmat qiladigan xalqchil metodlarini o‘zida aks ettirgan nazariy tadqiqotlar va yetakchi olimlar (N.Nishonova, M.Xoliqova, V.Karimova, T.Fayziev, O.Musurmonova, D.Tashmuxamedovalar)ning hamda xorijlik soha mutaxassislari (F.Fukuyama, G.Tureskaya, I.Furmanov)ning fundamental manbalarida, OAKAning rasmiy saytlarida o‘z aksini topgan.

Tadqiqot metodologiyasi va empirik tahlil. Respublikada xotin-qizlarga huquq va imkoniyatlariga oid qonunchilik mexanizmining tarixida ilk bor 2019 yilning 2-sentyabrida “Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida”gi va “Xotin- qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdar himoya qilish to‘g‘risida”gi qonunlar qabul qilindi. Mazkur me’yoriy hujjatlar ayollar uchun munosib ish va turmush sharoitini yaratish, ularni ijtimoiy himoyalash, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy- huquqiy faolligini oshirish, mamlakat hayotidagi o‘rni va nufuzini yanada mustahkamlash, rahbar ayollar safini kengaytirish, ularni jamiyatning faol qatlamiga aylantirish, ayollar va erkaklar teng huquq va imkoniyatlarga ega bo‘lishlarini ta’minlash, xotin-qizlarni turmushda, ish joyida va jamiyatning boshqa sohalarida ham tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish kabi munosabatlarni tartibga soladi. Davlat siyosati tazyiq va zo‘ravonlikni oldini olish maqsadida davlat organlari, fuqarolarning o‘zini-o‘zi boshqarish organlari, NNT va fuqarolik jamiyatning boshqa institutlari hamkorligini ta’minlaydi (O‘zbekiston Respublikasining “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni, 5-modda) [6, b. 7]. Yuqorida sanab o‘tilgan qonuniy hujjatlar xotin-qizlarning huquq va erkinliklari, imkoniyatlarini ifoda etadi, shu bilan birga ularning teng asosda ijtimoiy-siyosiy faolliklariga zamin yaratadi. Afsuski, aholining o‘z haq-huquqlari, qonuniy manfaat va erkinliklaridan xabardorlik darajasini qoniqarli baholab bo‘lmaydi. Xotin-qizlarimiz o‘z huquq va imkoniyatlarini chuqur anglab, ulardan foydalana olsalargina bu normativ hujjatlar amalda ishlay boshlaydi. Aks holda qog‘ozda qolib ketaveradi...

O‘zbekiston taraqqiyotning yangi bosqichida mamlakatimizda boshlab yuborilgan keng ko‘lamli siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar yangi O‘zbekiston qurilishining mazmun mohiyatini belgilab berdi. Bu jarayonda mamlakatimiz taraqqiyotining asosiy yo‘nalishi jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuv bilan bog‘liq bo‘lmoqda. Shu jihatdan asl demokratik davlatga xos qadriyatlar orasida gender tenglikni ta’minlash alohida o‘rin tutadi. Mamlakatimiz aholisining yarmini xotin-qizlar tashkil etadi. Ular ijtimoiy- ma’naviy, siyosiy-iqtisodiy hayotning barcha sohalarida samarali va faol mehnat qilib kelishmoqda. Mamlakatimizda jadal sur’atlar bilan borayotgan islohotlar davri nafaqat xotin-qizlar ijtimoiy-siyosiy faolligining oshishiga, balki butun jamiyat ravnaqiga xizmat qilishi tabiiydir. Boshqacha aytganda, ayollar jamiyat va davlat muhim qatlami sifatida mamlakat taraqqiyoti va ravnaqi, aholi tinchligi va xavfsizligi, xalqaro aloqalar rivojida tengsiz va qiymatli, faol kuch, desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Buning uchun ular faolligi uchun zarur shart-sharoit, imkoniyatlar, huquqiy va qonuniy asoslar va mexanizmlar, asosiysi ishonch va dalda bo‘lsa kifoya.

Natijalar. So‘nggi yillarda xotin-qizlarning huquq va manfaatlari himoyasiga qaratilgan 20ga yaqin normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi, jumladan, 2ta qonun, 1ta prezident qarori, 4ta prezident farmoni, 13ta Vazirlar Mahkamasi qarori. Shuningdek, barcha vazirlik va idoralarda gender tenglik masalalari bo‘yicha Maslahat kengashi organlari faoliyati yo‘lga qo‘yildi, gender tenglikni ta’minlash masalalari bo‘yicha komissiya tashkil etildi, “Ayollar

mehnatini toʻliq yoki qisman qoʻllanilishi taʼqiqlanadigan mehnat sharoiti noqulay boʻlgan ishlar" roʻyxati bekor qilindi, "Tazyiq va zoʻravonlikdan jabrlangan xotin-qizlarga himoya orderini berish, ijrosini taʼminlash va monitoring olib borish toʻgʻrisidagi" Nizom tasdiqlandi, 6 mingdan ortiq holatda xotin-qizlarga himoya orderi berildi, ularni himoya qilish maqsadida "Ishonch telefoni" (1146) xizmati yoʻlga qoʻyildi, Oʻzbekistonda muvaffaqiyatli ayollarning hayotiy tajribasini ommalashtirish maqsadida www.genkom.uz sayti yaratildi. Dunyo boʻylab ayollarga turli tazyiqlar, oilaviy zoʻravonliklar, jinsiy qullik va boshqa tahqirlashlar oʻtkazib kelinayotgani inkor etib boʻlmas haqiqatdir. Oʻzbekistonda bunga oʻxshagan ayanchli holatlarga bot-bot duch kelmoqdamiz. Bunga qarshi kurashish, bu boradagi huquq va manfaatlarni himoya qilish, bu global muammoning koʻlamini chuqurroq anglash butun insoniyat uchun dolzarb masalasidir. Shu munosabat bilan har yili 25 noyabr dunyoda BMT Bosh Assembleyasi tomonidan 2000 yilda qabul qilingan rezolyutsiyaga binoan Xotin- qizlarga qarshi zoʻravonliklarga barham berish xalqaro kuni keng nishonlanmoqda.

Jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va maʼnaviy xavfsizlikni taʼminlash haqida gap ketganda, oila – mahalla – jamoatchilik nazorati hamkorligi mexanizmini kuchaytirish, ular oʻrtasi maqsadli va manfaatli aloqani taʼminlash muhim hisoblanadi. Bugun ijtimoiy boshqaruv idorasi hisoblangan mahallaning jamoatchilik nazoratini amalga oshirishdagi roli tobora ortib borayotgani ham alohida taʼkidlash lozim. Binobarin, mahalliy ahamiyatga molik masalalarni koʻpchilik yordamida hal etishda yuqoridagi uchlikning oʻrni ahamiyatga molikdir. Joylarda ijtimoiy ahamiyatga molik masalalarni aniqlash, oʻrganish va hal etishda mahalla xotin-qizlari faollari faoliyatini qoʻllab-quvvatlash maqsadga muvofiq.

Xulosa va munozara. Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, "Jaholatga qarshi – maʼrifat" konsepsiyasi bugungi yoshlarning bosh maqsadiga aylanishini davr taqozo etadi. Xotin-qizlarning kasbiy malaka yutuqlarini egallashi, tadbirkorlik va ishbilarmonlikka innovatsion yondashuvlar, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish, qisqasi Vatanga foydasi tegadigan inson boʻlib yetishish dolzarb boʻlib bormoqda. "Bilimsizlikka qarshi maʼrifat", "jaholatga qarshi – maʼrifat" faol fuqarolik pozitsiyasini tarbiyalash orqali ijtimoiy boshqaruv, korrupsiya va uyushgan jinoyatchilikka, diniy ekstremizm va yot taʼsirlarga qarshi kurash uchun yoshlarda sogʻlom turmush tarzi, taʼlim va maʼnaviy madaniyat darajasini yuksaltirish, ayniqsa xotin-qizlarga zamonaviy kasb-hunarlarni egallash davlat va jamiyat talabi ekanligini maktab yoshidan boshlab singdirish nihoyatda muhim.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirdiyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi "Xalq soʻzi" gazetasi, 2018 yil 29 dekabr, № 271–272 (7229–7230).
2. Sh.Mirziyoev. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 26 yilligiga bagʻishlangan tantanali marosimdagi nutqi, 2018 yil 7 dekabr. «Xalqsoʻzi» gazetasi, 2018 yil 8 dekabr, № 253 (7211).
3. Sh.Mirziyoev. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini taʼminlash – yurttaraqqiyoti va halq farovonligining garovidir" –T., "Oʻzbekiston", 2017y. B.14.
4. N.Nishonova "Buyuk oʻzbek ayollari" / The Great uzbek women. –T., "Fan va texnologiya", 2016. B.:27-28.
5. T.Fayziev "Temuriy malikalar". –T.; A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1994. B.3-4.

6. Oʻzbekiston qonunchiligida gender tengligi va xotin-qizlar huquqlari kafolatlari. –T.; “Zamin nashr”, 2020. B.:7.
7. F. Fukuyama F. Velikiy razrыv. - M., Izd.AST.2003. S.19.
8. M.Xoliqova “Kattalar ta’limining muxim imperativlari” Oila ilmiy- tadqiqot markazi rasmiy sayti 16.04.2019 // https://oilamarkazi.uz/scientific- articles/kattalar-ta-limining-mu-im-imperativlari
9. Shirmatova G. Gender tengligini shakllantirish – jamiyatni modernizatsiyalash omili sifatida// Falsafa va huquq. 2018 yil. № 1. 84-bet.
10. Mur S.M. Zamonaviy jamiyatda gender tadqiqotlari // Evroosiyo xavfsizligi. 2011. No 1. 192-bet.

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I9Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 9 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари" электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).